

**Taiteilijaresidenssi monialaisen yhteistyön mahdollistajana
Leader-hanke 2018-2020**

Hakija: Lapuan kaupunki, kulttuuritoimi

Vastuuhenkilö: Kulttuuripäällikkö Susanna Mäki-Oversteyns, p. 044 438 4510

Hankkeen kuvaus: Taiteilijaresidenssi monialaisen yhteistyön mahdollistajana -hanke edistää yhteisöllisyyttä, kansainvälisyyttä sekä kansainvälisen toiminnan edellytyksiä ja näkyvyyttä Aisaparin alueella. Hanke sitoo yhteen Vanhan Paukun taiteilijaresidenssin, luovan alan toimijat sekä alueen yritykset, sekä tuo taiteilijaresidenssitoimintaa näkyväksi myös kuntalaisten keskuudessa tuottamalla ympäristötaidetta ja osallistamalla kuntalaisia luovaan toimintaan.

Hankkeen lopputuloksena kootaan taiteilijaresidensseille suunnattu toimintaohjeistus, joka edistää residenssien yhteistyötä yhteisöjen, kuntalaisten ja yritysten kanssa luoden alueelleen kansallista ja kansainvälistä toimintaa sekä edistäen kansainvälisyyttä, yhteisöllisyyttä ja kulttuurista hyvinvointia.

Hankkeen tarve ja tausta:

Vanhan Paukun taiteilijaresidenssi perustettiin vuonna 2016 Leader-rahoitteisen Luovuudella lujemmaksi -hankkeella pilotointitarkoituksessa. Taiteilijaresidenssi otettiin lämmöllä vastaan sekä kuntalaisten, paikallisten taiteilijoiden että vierailevien taiteilijoiden kesken, ja sen toiminta on kasvanut tasaisesti näihin päiviin saakka. Vanhan Paukun taiteilijaresidenssissä on vierailut 20 eri maasta kotoisin olevaa taiteilijaa. Vanhan Paukun taiteilijaresidenssin toiminta on vakaata ja vahvaa, mutta sillä on myös loistavat mahdollisuudet kehittyä entistä isommaksi, näkyvämmäksi ja monialaisia yhteisöjä ja toimijoita palvelevaksi kokonaisuudeksi.

Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön vuonna 2015 kootun selvityksen mukaan Suomen residenssin kävijämäärät nousivat vuodesta 1995 vuoteen 2013 yli 5000:llä prosentilla. Kun Suomen ensimmäinen residenssi perustettiin vuonna 1995, siellä vieraili 10 taiteilijaa. Vuonna 2013 Suomessa oli jo useampi residenssi ja niiden vierasmäärät kohosivat 519 taiteilijaan. Kävijämäärät ovat nousseet vuodesta 2013 edelleen, mutta tarkkoja tietoja ei tällä hetkellä ole saatavilla. Vuonna 2018 Suomessa on virallisesti toimivia residenssejä 50 kappaletta (Lähde: Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö, www.artinres.fi). Näistä Aisaparin alueella on säätiön tuen voimin pyörivä Alajärven Nelimarkka-residenssi, jossa työskentelee vuosittain alle kymmenen useimmiten kotimaista taiteilijaa. Lapualla sijaitsevassa Vanhan Paukun taiteilijaresidenssissä työskentelee vuosittain alle kaksikymmentä pääosin ulkomaista taiteilijaa.

Suomessa on siis paljon taiteilijaresidenssejä, joihin kansainväliset taiteilijat jonottavat pääsyä. Silti residenssit ovat usein taiteilijavetoisia, eli niiden toiminnasta vastaavat vapaat taiteilijat talkoohenkisesti. Tämän takia on huomattu, että residenssien toiminta on usein pienimuotoista ja kaipaavaa, eikä lähes lainkaan ulospäin suuntautuvaa ja eri yhteisöjä tai ulkopuolisia yksilöitä hyödyttävää toimintaa. Myöskään Aisaparin alueen residenssit eivät ole tavallisen kuntalaisen tietoisuudessa, eivätkä Alajärven tai Lapuan asukkaat juurikaan ole hyödynsaajina residenssien toiminnassa. Sen sijaan Euroopassa ja muualla maailmassa pienehkönkin taiteilijaresidenssin koordinoiminen ja ylläpitäminen voi menestyksekkäästi toimia paitsi työllistäjänä, mutta myös vakavasti otettavana kulttuuri- ja taideyhteisönä, joka lisää alueensa toimintamahdollisuuksia, viihtyvyyttä, kansainvälisyyttä, näkyvyyttä ja kansalaisten hyvinvointia.

Taiteilijaresidenssi monialaisen yhteistyön mahdollistajana -hankkeen tarkoituksena on kartoittaa kattavamman taiteilija- ja kulttuuriyhteistyön tuomintamalleja, edistää osallisuutta, hyvinvointia ja osallistavampaa kansainvälisyyttä Aisaparin alueella. Hanke sitoo yhteen Vanhan Paukun taiteilijaresidenssin, luovan alan toimijat, kuntalaiset sekä alueen yritykset esimerkiksi tuottamalla ympäristötaidetta ja osallistamalla kuntalaisia luovaan pop up -tyyppiseen taidetoimintaan.

Hankkeen lopputuloksena kootaan taiteilijaresidenssien käyttöön kirjallinen toimintamalli, joka ohjaa residenssejä avoimempaan ja yhteisöllisempään toimintaan. Tätä toimintamallia voivat hyödyntää myös esimerkiksi taiteilijayhteisöt ja -seurat, joilla ei ole varsinaista residenssitoimintaa.

Hankkeen tavoitteet:

Taiteilijaresidenssi monialaisen yhteistyön mahdollistajana -hankkeessa testataan taiteilijaresidenssin laajempaa, yhteisöllistä toimintamallia. Millaista yhteistyötä paikalliset toimijat haluavat tehdä? Miten jo olemassa olevaa taiteilijaresidenssien kansainvälisyyttä voidaan tuoda helposti jokaisen kuntalaisen ulottuville? Voiko alueellinen yritystoiminta hyötyä taiteilijaresidenssistä?

Lisäksi hankkeessa tutkitaan, miten taiteilijaresidenssi voisi palvella esimerkiksi tutkimusta ja urheilu- ja liikuntatoimijoita. Voisiko residenssiin yhdistää tutkijahotellin ja voisiko residenssi toimia yhteistyössä esimerkiksi lapualaisen Thermopoliksen kanssa? Miten urheiluseurat voisivat hyötyä taiteilijaresidenssiyhteistyöstä?

Taiteilijaresidenssien pyörää ei pyritä keksimään uudelleen, vaan hanke tutkii kansainvälisiä malleja ja parhaita käytäntöjä, joita ei ole Suomessa aiemmin kokeiltu. Esimerkiksi The National Endowment for the Arts on yhdysvaltalainen valtiollinen hallintoelin, jonka tarkoituksena on rahoittaa, promota ja vahvistaa luovien alojen ja toimintojen saavutettavuutta Yhdysvalloissa. Heidän tuottajansa ovat sitouttaneet yhteisöjä erilaisin luovien keinoin ja tuoneet taiteen ja kulttuurin lähemmäs jokaista kuntalaista monessa eri kaupungissa (<https://www.arts.gov/>). Lisäksi he ovat asiantuntijoita siinä, miten taiteilijaresidensseistä tehdään yhteisölähtöisiä kohtauspaikkoja, joissa taide ja luovat aktiviteetit lisäävät kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista kehitystä.

Lopullisena tavoitteena hankkeella on koota toimintamalli, jonka avulla taiteilijaresidenssit voivat viedä toimintaansa yritysajattelun suuntaan ja ylläpitää toimintaansa myös taloudellisesti paremmista lähtökohdista. Hanke huomio myös taiteilijälähtöisyyden ja koulutustarpeen, eikä unohda paikallisia taiteilijoita, vaan tuo laajan ja monimuotoisen toimijakentän yhteen.

Hankkeen toimenpiteet, toteutustapa sekä riskit toteutuksessa

Toimepiteet ja toteutustapa

- Kansallisten ja kansainvälisten taiteilijaresidenssien toimintamallien kartoittaminen haastatteluin ja mahdollisten hankkeitten tuloksia tutkien. Näiden mallien vertaaminen Vanhan Paukun taiteilijaresidenssin toimintaan.
- Yhdistystoimijoiden kartoittaminen ja heidän haastattelunsa siitä, miten yhdistyksiä ja muita yhteisöjä voisi sitouttaa taiteilijälähtöiseen toimintaan. Kansalaisia lähestytään yksittäisten pienten kyselytutkimusten kanssa sekä sosiaalisen median avulla.
- Yhteistyömallin kartoittaminen esimerkiksi Thermopoliksen kanssa. Miten taiteilijaresidenssi ja tutkijahotelli voisivat toimia yhteistyössä?
- Pilotointikokeilu paikallisessa yhdistyksessä - miten kansainvälinen taiteilija kohdetaan esimerkiksi urheiluseurassa, miten sekä yhdistys että taiteilija hyötyvät yhteistyöstä? Residenssitaiteilijan ja yhdistyksen yhteistyön kartoittaminen.
- Kootaan kirjallinen ohje sekä suomeksi että englanniksi siitä, miten taiteilijaresidenssi ja yhteisö voivat toimia rinnakkain ja yhteistyössä. Englanninkielinen teksti vie hankkeen tuloksia myös ulkomaille ja mahdollistaa kansainvälisen EU-rahoitteiset jatkohankkeet sekä kansainvälisen kiinnostuksen Aisaparin alueella luotua toimintamallia kohtaan.
- Tiivis yhteistyö Alajärven Nelimarkka-museon kanssa koko hankkeen ajan.

Riskit

Vanhan Paukun taiteilijaresidenssi on pyörinyt melko menestyksekkääsi koko olemassaolonsa ajan. Taiteilijaresidenssin nykyiseen toimintaan ei hankkeesta koidu minkäänlaisia riskejä. Myös paikalliset yhteisöt ja kuntalaiset ovat jo osoittaneet kiinnostuksensa taiteilijaresidenssin toimintoja kohtaan. Sen sijaan riskit kohdistuvat hypoteeseihin ja oletuksiin, joita hankkeessa pyritään osoittamaan toteen. Onnistuuko taiteilijaresidenssin ja yhteisön kytkeminen ja yhteistyön ja toimintamallien luonti pidemmällä aikajänteellä? Kiinnostuvatko taidekentän ulkopuoliset toimijat kuten urheiluseurat taiteilijaresidenssin toiminnasta?

Toiminta-alue, kohderyhmä, hyödynsaajat sekä aikataulu

Taiteilijaresidenssi monialaisen yhteistyön mahdollistajana -hankkeen toiminta-alue on lähinnä Lapuan kaupunki, mutta vahva yhteistyö Nelimarkka-residenssin kanssa sitoo hanketta Alajärvelle. Lisäksi esimerkiksi Kauhavan innovoiva yritysympäristö antaa monenlaiset mahdollisuudet kokeilevalle taiteen ja kulttuurin tuotannolle.

Kohderyhmänä ja hyödynsaajina ovat paikalliset taiteilijat, luovien alojen yrittäjät ja kuntalaiset sekä vierailevat taiteilijat.

Aikataulu:

Tammikuu 2019

Hankkeen käynnistys, parhaiden käytäntöjen kartoitus. Osallistujatahojen ja yhteisöllisen toiminnan paikkojen kartoittaminen. Markkinointi ja mainonta

Maaliskuu 2019 - maaliskuu 2020

Yhteisöllisiä kokeiluja esimerkiksi ympäristötaiteen ja työpajojen muodossa. Eri yhteisöjen mukaan haastaminen. Markkinointi, mainonta, tiedotus. Parhaiden käytäntöjen kartoitus ja kansainvälisten yhteistyötahojen löytäminen jatkuu.

Huhtikuu 2020 - tammikuu 2021

Hankkeen toimia jatketaan samalla, kun hankkeen tuloksista kootaan sekä englannin että suomenkielinen ohjeistus vastaavilla aloilla toimiville yhteisölle. Englanninkielistä ohjeistusta pyritään levittämään kansainvälisesti, jonka avulla sitoutetaan uusia yhteistyökumppaneita ja etsitään uusia yhteistyökeinoja myös kansainvälisesti niin normaalitoimintaan kuin tuleviin kansainvälisiin hankkeisiin.

Tiedottaminen

Hankeesta tiedotetaan Lapuan kaupungin ja kulttuurikeskus Vanhan Paukun omien kotisivujen sekä sosiaalisen median kautta. Hankkeen koordinaattori huolehtii laajasta tiedottamisesta eri lehdissä ja muualla mediassa.

Hankkeen budjetti

Palkat	35.000
Palkkiot	6.600
Matkakulut	3.400
Muut kustannukset	5.000
YHTEENSÄ	50.000

Hankkeen rahoitussuunnitelma

Julkinen tuki 40.000

Yksityinen rahoitus 10.000, josta 5.000 € on yksityistä rahaa residenssitaiteilijoilta osallistumismaksuna ja 5000 € talkootyötä (näkyvät budjetissa palkkioissa)

Rahoitus yhteensä 50.000